

A Mátra Múzeum bogárgyűjteménye. Pattanóbogarak (Coleoptera: Elateridae)

NÉMETH TAMÁS, MERKL OTTÓ & KOVÁCS TIBOR

ABSTRACT: (Beetle collection of the Mátra Museum, Gyöngyös, Hungary. Click beetles (Coleoptera: Elateridae).) A list of 63 elaterid species housed in the Mátra Museum (Gyöngyös) is given complemented with locality data. A key for identification of the species of the tribe Ampedini known to occur in Hungary is given in Hungarian.

Bevezetés

A dolgozat a gyöngyösi Mátra Múzeum bogárgyűjteményében elhelyezett pattanóbogarak adatait közli. A vizsgált 931 példány zömét a Mátra Múzeum munkatársai gyűjtötték, egy részét pedig más hivatásos és amatőr rovarászok. A legkorábbi adatokat Jablonkay József, Reskovits Miklós és az Egri Biológiai Szakosztály tagjai által gyűjtött példányokon találjuk.

A Magyarország területéről kimutatott pattanóbogarak teljes listáját – 131 fajt – MERKL & MERTLIK (2005) közölték. Később MERKL (2006), MERKL & NÉMETH (2008) és NÉMETH & MERKL (2009) egy-egy további faj előfordulását jelezték az országból.

A családon belül az alcsaládok, azokon belül pedig a fajok felsorolásakor az ABC-sorrend érvényesül. A jelenleg használatos érvényes tudományos nevek után a magyar neveket is feltüntettük. A gyűjtési adatok fajonként, ezen belül megyénként, a külföldi adatok pedig a magyarországiak után kerültek felsorolásra. Az adatsor a következőkből áll: megye, településnév, közelebbi lelőhely, a gyűjtés módja, a gyűjtés ideje és a gyűjtő nevének rövidítése.

A gyűjtemény példányait Németh Tamás határozta meg, elsősorban LAIBNER (2000) könyve alapján.

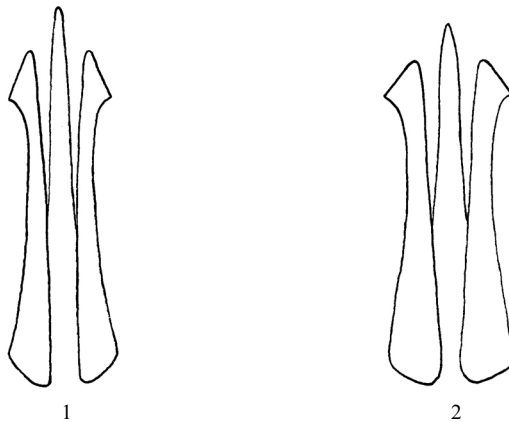
A gyűjteményben ritkaságok is találhatóak. A pirosnyakú szívespattanó (*Cardiophorus gramineus*), a rőtörös pattanó (*Ampedus praeustus*), a korhópattanó (*Procræus tibialis*) és a fakó pattanó (*Porthmidius austriacus*) Magyarországon viszonylag kevés helyről előkerült szaproszilofág fajok. Idős erdőállományokban fordulnak elő, ahol korhadó farönkökben és tuskókban fejlődnek. Az éknyakú pattanó (*Ischnodes sanguinicollis*) földdel érintkező faodvak korhadékában fejlődik. A közel három centiméteres fűzfpattanó (*Elater ferrugineus*) lárvái öreg fák vörösen korhadó odvaiban találhatóak. A vállfoltos pattanó (*Idolus picipennis*) és a barna bokorpattanó (*Pheletes quercus*) apró termetű hegyvidéki pattanófajok. Az alhavas pattanó (*Denticollis rubens*) hazánkban csupán néhány lelőhelyről ismert. A nagy pattanó (*Stenagostus rufus*) fenyőrönkökben fejlődő legnagyobb pattanófajunk. Ez a meglehetősen ritka bogárfaj nyár közepén jelenik meg, és fényre is repül. A Megerle-pattanó (*Brachygonus megerlei*) szorványosan előfordul, fénycsapdával és boroscsapdával is gyűjthető faj.

A Magyarországon gyakran tartott *Limonium minutus* (Linnaeus, 1758) fajról LESEIGNEUR & MERTLIK (2007) megállapította, hogy e név valójában két fajt takar; a másik

fajt *Limonium poneli* Leseigneur et Mertlik, 2007 néven írták le, és magyarországi lelőhelyeit is közzétették. A két faj külső megjelenésében nagyon hasonlít egymáshoz, de a hímivarszerv eltérései egyértelműen mutatják a köztük lévő különbséget. A jelen cikk megírásakor rendelkezésre álló magyarországi *Limonium*-anyag átvizsgálásakor bebizonyosodott, hogy a kipreparált hímivarszervű példányok kivétel nélkül az újonnan leírt *Limonium poneli* fajhoz tartoznak. Mivel azonban e gyakori pattanóbogarak teljes hazai anyagának megvizsgálása még várat magára, nem zárható ki, hogy a *Limonium minutus* is előfordul Magyarországon. A két faj magyarországi elterjedésének megismeréséhez a múzeumi anyagok felülvizsgálata szükséges. A szerzők egyértelműen *Limonium minutus*-ként azonosítható példányokat a romániai Herkulesfürdőről és a horvátországi Velebitből találtak (ezek a budapesti Magyar Természettudományi Múzeumban találhatóak). A két faj külső megjelenésében rendkívül hasonló egymáshoz, a rendszerint kisebb, karcsúbb előtorú Ponel-bokorpattanó (*Limonium poneli*) teljes biztonsággal csak a hímivarszerv vizsgálatával különíthető el rokonától (1–2. ábra).

A jelen cikk publikálásának lehetőségét felhasználjuk arra, hogy az Ampedini nemzetség magyarországi fajairól első ízben közöljünk magyar nyelvű határozókulcsot.

A gyűjtők nevének rövidítései: Anonym (A), Ádám László (ÁL), Ambrus András (AA), Antal Gusztáv (AG), Bánkuti Károly (BK), Buschmann Ferenc (BF), Endrődi Sebő (ES) Egri Biológiai Szakosztály (Biol.Szo.), Földessy Mariann (FM), Fűkőh Levente (FL), Hámosi Edit (HE), Horváth Gyula (HGyu), Horváth Gyula János (HGyJ), idősebb Kovács Tibor (idKT), Jablonkay József (JaJ), Juhász Péter (JP), Kása Melinda (KM), Kaszab Zoltán (KZ), Kerek László (KL), Kerek Tamás (KeT), Kiss Ottó (KO), Kovács Istvánné (KIné), Kovács Tibor (KT), Kovács Rita (KR), Kovácsné (Kné), Kovácsné Benkó Zsuzsa (KBZs), Kozma Péter (KP), Kriskó Tamás (KrT), Langhoffer Ágost (LÁ), Magos Gábor (MG), Marschallik (M), Murai Éva (ME), Nagy E. (NE), Nagy László (NL), Petrich Károly (PK), Podlussány Attila (PA), Reskovits Miklós (RM), Rozner István (RoI), Pertti Sevela (SP), Sípós Bánk Botond (SBB), Solti Béla (SB), Székessy Vilmos (SzV), Szél Győző (SzGy), Szolnoki B. (SzB), Tóth Sándor (TS), Urbán László (UL), Varga András (VA), Varga János (VJ), Varga Zoltán (VZ), Vojtkó András (VoA).

1–2. ábra. 1 = *Limonium poneli* Leseigneur et Mertlik, 2007 hímivarszerve, 2 = *Limonium minutus* (Linnaeus, 1758) hímivarszerve (Németh Tamás rajzai)

A gyűjteményi adatok felsorolása

Agrypninae Candèze, 1857 – Pikkelyespattanó-formák

Agrypnus murinus (Linnaeus, 1758) – egérszínű pikkelyespattanó – **Bács-Kiskun megye**: Bugac: Nagybugac, homokos rét, fenyre, 1980.VI.14., ÁL; Bugac: Nagybugac, erdőszél, fűhálózás, 1980.VII.22., HE; Tabdi, turjános, fűhálózás, 1978.V.24., KZ, ES; Dabas: Dabasi turjános, láp, fűhálózás, 1980.V.12., ÁL, HE; Lakitelek: Tóserdő, turjános, fűhálózás, 1977.V.11., NE. – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Uppony: Upponyi-szoros, nedves rét, 1993.VII.10., FM, FL, KL, VJ. – **Budapest**: Hárs-hegy, Ny., 1951.V.26., PK. – **Győr-Moson-Sopron megye**: Arak, 1991.V.11., KT; Győrzámoly: Patkányosmajor, fénycsapda, 1991.VI.27., HGyu; Halászi: Derék-erdő, 1991.IV., KT; Salamon-erdő, 1991.IV.7., KT; Mosonmagyaróvár: Parti-erdő, 1991.V.28., KT. – **Heves megye**: Eger: Almár, 1956.VI.20., RM; Gyöngyöspata, 1986.VII.16., KBZs; Mátraszentimre: Ágasvár, 1978, diákok; Nagyvisnyó: Bálvány, 1956.VII.1., RM; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1956.V.29., RM; Nagyvisnyó: Nagy-mező, 1956.VI.26., RM; Poroszló: Nagy-állás, 1966.V.16., JaJ; Reesk: Szederjes-tető, 2009.IV.28., KT, MG, UL; Szarvaskő: Bocska-völgy, 1965.V.16., JaJ; Szilvásvár: Csipkés-kút, 1951.VI.14., RM; Szilvásvár: Csurgó-forrás, 1956.VII.1., RM. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye**: Jászberény, 1991.VI.6–12., BF. – **Pest megye**: Csővár: Vas-hegy, 2006.VI.26., KP; Ócsa: Nagy-erdő, erdőszegély, kopogtatva, 1953.VI.18., KIné. – **Németország**: Bad-Kissingen, 1972.V.22., JaJ. – **Szlovákia**: Becherov, 1973.VII.10–17., JaJ.

Danosoma fasciata (Linnaeus, 1758) – hegyi pikkelyespattanó – **Szlovákia**: Svarin, 1991.VI.9., KT.

Drasterius bimaculatus (Rossi, 1790) – változékony pattanó – **Heves megye**: Jászárokszállás, 1987.V.28., KeT; Tiszafüred, 1997.VI.30., SzB. – **Szabolcs-Szatmár-Bereg megye**: Nyíregyháza: Mandai-lapos, 1995.IV.16., KT. – **Montenegró**: Rumija Mts., Kovaševiaei, fenyre, 2009.V.25., KT, MG, UL.

Lacon punctatus (Herbst, 1779) – pontozott pikkelyespattanó – **Montenegró**: Rumija Mts., G. Kosieci, 2009.V.27., KT, MG, UL.

Cardiophorinae Candèze, 1860 – Szívespattanó-formák

Cardiophorus discicollis (Herbst, 1806) – korongfoltos szívespattanó – **Heves megye**: Bükk hegység, 1953.VI., PK.

Cardiophorus erichsoni Buysson, 1901 – sötét szívespattanó – **Budapest**: Irhás-árok, É-i oldal, 1953.V.3., PK.

Heves megye: Gyöngyös: Mátrafüred, Peres-bérc, 2009.X.31., KT; Parád: Cserepes-tető, tölgykéreg alól, 2009.XI.4., KT, MG, UL. – **Heves megye**: Gyöngyös: Sár-hegy, 1994.III.1., BK, KT. – **Nógrád megye**: Mátraverebély: Szentkút, Meszes-tető, 1991.IV.27., idKT, KT.

Cardiophorus gramineus (Scopoli, 1763) – pirosnyakú szívespattanó – **Heves megye**: Parád: Cserepes-tető, *Quercus*, 2009.XI.4., KT, MG, UL. – **Pest megye**: Máriabesnyő, 1960.IV., M.

Dicronychus equiseti (Herbst, 1784) – zsurló-szívespattanó – **Pest megye**: Szigetcsép, 1965.IV.4., JaJ.

Dicronychus rubripes (Germar, 1824) – kis szívespattanó – **Bács-Kiskun megye**: Fülöpháza, homokbuckás, fűhálózás, 1977.V.11., HE; Kéleshalom: Császártöltés, fűhálózáva, 1962.V.26., ES; Lakitelek: Tóserdő, turjános, fűhálózás, 1977.VI.11., HE. – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Uppony, 1991.VI.10., FL. – **Győr-Moson-Sopron megye**: Dunakiliti, 1991.VI.9., KT; Halászi: Derék-erdő, 1991.IV., KT; Halászi: Salamon-erdő, 1991.XI., KT; Mosonmagyaróvár: Parti-erdő, 1992.V.27., KT. – **Heves megye**: Eger, 1965.VI.7., JaJ. – **Nógrád megye**: Mátraterenye: Kőrös-magos, 1997.III.22., KT. – **Pest megye**: Ócsa: Nagyerdő, erdőszegély, kopogtatva, 1953.VI.18., KZ.

Denticollinae Stein et Weise, 1877 – Laposfejűpattanó-formák

Actenicerus siaelandicus (O.F. Müller, 1764) – márványos pattanó – **Heves megye**: Nagyvisnyó: Gyepűs-völgy, 1991.VII.1., FM. – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Háromhuta: Komlóska-patak völgye, 1994.VI.27., M, VoA; Járdánháza: Gyepes-patak-völgy, Dolina, 1991.VII.1., A. – **Románia**: Kovászna megye: Uzonkafüred, 1992.V.3., PA. – **Szlovákia**: Becherov: Javoryni, 1973.VII.10–17., JaJ, VA.

Anostirus purpureus (Poda, 1761) – tűzvörös pattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Háromhuta: Istvánkút, 1955.VI.6–11., KZ, SzV. – **Budapest**: Irhásárok É-i oldal, 1953.V.3. PK; Kakukk-hegy, 1952.V.5., PK. – **Heves megye**: Eger, 1953.V.4., RM; Mátrafüred: Somor-patak völgye, 1991.VI.2., 1991.VII.2., BF; Szarvaskő: Rocskavölgy, 1954.VI.7., RM; Parád: Kőrös-mocsár, 1996.VI.11., KT. – **Nógrád megye**: Mátrakeresztes, 1987.VI.3., FM; Mátraverebély: Meszes-tető, 1997.V.23., idKT, KT; Pásztó: Hasznos, 1969.V.17., VA; Sámsonháza: Vár-hegy, 1957.V.24. RM. – **Pest megye**: Budakeszi, 1967.IV.17., JaJ. – **Somogy megye**: Kaposvár, 1961.V.21., 1962.IV.24., 1962.V.1., 1962.V.27., 1963.V.1., 1964.V.1., 1964.V.6., NM.

Athous haemorrhoidalis (Fabricius, 1801) – szurkos pattanó – **Békés megye**: Bélmegyér: Fáspuszta, 1996.VI.12., VZ. – **Budapest**: Farkas-völgy, 1949.VI.16., PK. – **Heves megye**: Eger: Almár, 1960.V.15., Biol.Szo.; Eger: Berva-völgy, 1965.VI.16., JaJ; Eger, Berva-völgy, 1952.VIII.23., RM; Eger, 1953.V.4., RM; Egerbakta, RM; Gyöngyössolymos: Kőzúzó, fénycsapda, 1967.VII.2., 8., 10., 11., 12., 13., JaJ; Gyöngyös: Mátrafüred, Sás-tó, 1966.V.2., 16., 1967.V.18., JaJ; Füzesabony: Malom-árok, 1995.V.17., FM, FL, KL; Maklár, 1953.V.3., RM; Mátrafüred: vízmű, fénycsapda, 1966.VI.20., JaJ; Mátraháza, fénycsapda, 1972.V.21., VI.4., 9., VII.11., A; Mátrakeresztes, 1986.VI.12., Kné; Miskolc: Szentlélek, 1953.VI., PK; Nagyvisnyó: Nagy-völgy, 1956.V.29., RM; Paráds: Cserepes-tető, 2009.IV.23., MG, UL; Parádsasvár: Fekete-tó, 1983.V.25., VA; Szarvaskő: Rocska-völgy, 1959.VI.7., RM; Bükk-hg., 1956.VI.8., RM. – **Nógrád megye**: Mátraverebély: Meszes-tető, 1991.IV.27., idKT, KT; Pásztó, 1977.V.22., VA; Pásztó: Hasznos, 1969.V.17., VA; Szurdokpüspöki, 1977.V.22., JaJ. – **Németország**: Érchegeység, 890 m, Sitzung, 1976.VI.3., SzB.

Athous vittatus (Fabricius, 1792) – vörössávós pattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Uppony: Upponyi-szoros, nedves rét, 1998.VII.11., FM, FL, KL, VJ. – **Heves megye**: Mátraháza, fénycsapda, 1970.VII.24–25., 1971.VII.6., JaJ; Paráds: Pisztrángos-tó, 1980.VI.14., KO.

Athous austriacus Desbrochers des Loges, 1873 – osztrák pattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Kondó: Harica-völgy, 1964.VI.23., VII.19., JaJ; Nagyhuta: Kőkapu, 1993.VI.26., VJ, FM, FL, KL; Uppony, 1964.VII.9., JaJ; Cserépfalu, RM. – **Heves megye**: Eger: Berva-völgy, 1952.VIII.22., RM; Eger, RM; Felsőtárkány, RM; Gyöngyössolymos: Kőzúzó, fénycsapda, 1967.VI.22., 1967.VI.24., 1967.VI.30., 1967.VII.4., 1967.VII.9., JaJ; Mátraháza, 1969.VII.19–20., JaJ; Mátraháza, fénycsapda, 1972.VII.23., A; Nagyvisnyó: Csurgó, 1956.VII.1., RM; Nagyvisnyó: Nagy-mező, 1955.VI.26., RM; Paráds, 1996.VII.9., FM; Bükk-hg., 1953., RM. – **Nógrád megye**: Sámsonháza: Vár-hegy, RM.

Athous bicolor (Goeze, 1777) – hosszúnyakú pattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Mályinka: Moldva-völgy, 1955.VI.19., RM. – **Győr-Moson-Sopron megye**: Győr: Bácsa, fénycsapda, 1991.VII.3., A; Győrzámoly: Patkányos-major, fénycsapda, 1991.VI.27., HGyu. – **Heves megye**: Gyöngyöshalász, fénycsapda, 1978.VII.2., A.

Cidnopus pilosus (Leske, 1785) – szőrös pattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Borsodbóta: Katyindó, 2006.VI.17., KP; Cserépfalu: Hór-völgy az Ódor-hegy alatt, 1999.V.26., id. KT, KT; Mályinka: Szállás, 1957.V.19., RM; Mályinka: Vár-völgy, 1935.VI.19., RM; Répáshuta: Papság-völgy, 1955.V.28., RM. – **Győr-Moson-Sopron megye**: Arak, 1991.V.9., KT; Mosonmagyaróvár: Parti-erdő, 1991.V.28., KT. – **Heves megye**: Eger: Almár, 1960.V.8., V.15., Biol.Szo.; Eger: Berva-völgy, 1952.VIII.22., RM; Eger: Leshely, 1958.V.25., Biol.Szo.; Eger: Pap-hegy, 1955.VI.4., RM; Eger: Szarvaskő, RM; Eger, 1953.V.4., 1955.VI.25., RM; Eger, 1970.IV.26.; Felsőtárkány: Kis-som, 1958.V.11., RM; JaJ; Felsőtárkány: Oldal-völgy, 1958.VI.1., Biol.Szo.; Felsőtárkány: Vár-hegy, 1959.V.10., RM; Füzesabony: Malomárok, mezőgazdasági terület, 1995.V.17., FM; Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA; Gyöngyös: Sár-hegy, 1987.V.8., FM; Gyöngyös: Sár-hegy, 1990.V.14., 18., FM, FL; Gyöngyöspata: Úrráteszi-rész, 2009.IV.22., KT, SBB; Gyöngyöspata, 1987.V.27., 1990.V.3., FM; Gyöngyössolymos: Szalajka-ház, 1970.V.26., JaJ; Gyöngyössolymos, fénycsapda, 1973.VIII.19., 1975.VI.24., 1975.VIII.19., A; Kiszána: Kopasz-hegy, 1965.VI.2., 1965.VII.15., JaJ; Mátrafüred: Bene-patak, 1995. VIII.8., FM; Mátraszentimre: Narád-oldal, 1989.VIII.23., FM; Mónosbél: Tardos, 1957.VI.10., RM; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1956.V.29., 1957.VI.4., RM; Nagyvisnyó: Nagy-völgy, 1956.V.20., RM; Nagyvisnyó: Csurgói erdőszőlő, 1956.VII.1., RM; Szilvásvárad, 1958.V.18., RM; Szilvásvárad: Bácsó-rét, 1993.V.17., FM. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye**: Jászárokszallás, 1987.V.28., 1987.V.30., KeT; Jászberény: Portelek, 1988.IV.27., BF; Jászberény, 1985.IV.26., BF. – **Nógrád megye**: Diósjenő, 1987.VI.2., A; Pásztó: Muzsla-hegy, 1977.V.13., VA; Pásztó: Zagyva-part, 1975.V.18., 1976.V.6., 1976.V.14., 1976.V.23., VA; Szurdokpüspöki, 1977.V.22., VA. – **Pest megye**: Kóspallag, 1987.VI.4., VA; Márianosztra: Medresz-patak, 1987.VI.4., VA, FM; Szokolya: Török-patak, 1987.VI.2., VA.

Ctenicera virens (Schränk, 1781) – sárgás legyezőspattanó – **Montenegró**: Donja Polja: Zoljski ljevak, 2003.V.6., JP, KT, SP.

Denticollis linearis (Linnaeus, 1758) – düllede szemű pattanó – **Heves megye**: Eger, 1973.VI.20, RM; Felsőtárkány, 1963.VI.15., JaJ; Galyatető: Fekete-tó, 1983.V.25., VA; Gyöngyössolymos: Cserkő-bánya, 2009.V.4., KT; Mátraháza, fénycsapda, 1972.V.21., VI.4., 9., VII.11., A; Mátraháza, 1950.VI.24., KO; Mátrafüred: Somor-patak völgye, 1991.VI.2., BF; Mátraszentimre: Pizskétető, fénycsapda, 1971.VI.1., VI.19., VI.22., A; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1957.VI.4., TS; Noszvaj: Síkfőkút, RM; Paráds: Kőrismocsár, 1996.VI.11., KT; Szilvásvárad, fénycsapda, 1980.VII.7., A; – **Németország**: Bad-Kissingen, 1971.V.2., JaJ.

Denticollis rubens Piller et Mittelpacher, 1783 – alhavasi pattanó – **Baranya megye**: Orfű: Szuadó-völgy, 1954.VI.8., A.

Hemicrepidius hirtus (Herbst, 1784) – borzas pattanó – **Bács-Kiskun megye**: Tass: Tassi-rét, 1987.VII.4., VA. – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Tard: Tardi-patak völgye, 1959.VI.5., TS. – **Budapest**: Órsőd, 1949.V.29., PK. – **Heves megye**: Eger: Almágyar-domb, 1917.VI.20.; Eger: Berva-völgy, 1952.VIII.12., RM; Eger, 1963.VI.13., JaJ; Felsőtárkány, 1963.VI.15., Biol.Szo.; Gyöngyössolymos, fénycsapda, 1974.VII.9., Mátraháza, fénycsapda,

1970.IX.15–16., JaJ; Mátraháza, fénycsapda, 1974.VIII.13., A; Mátrakeresztes, A; Mátraszentimre: Ágasvár, 1978.VII., diákok; Mátraháza, fénycsapda, 1972.VII.22., A; Selyp: Zagyva-part, 1998.VI.18., FM, FL. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye:** Jászárokszállás, 1987.VI.21., KeT; Jászberény, 1991.VII.12., BF. – **Nógrád megye:** Pásztó, 1975.VI.1., VA. – **Szlovákia:** Becherov, 1973.VII.10–17., JaJ.

Hemicrepidius niger (Linnaeus, 1758) – szerecsenpattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Kondó: Haricavölgy, 1964.VI.26., JaJ. – **Szlovákia:** Becherov, 1973.VII.10–17., JaJ, VA.

Limonium poneli Leseigneur et Mertlik, 2007 – Pónel-bokorpattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Miskolc: Szentlélek, 1953.VI., PK; Nagyhuta: Kőkapu, 1993.VI.26., FL, FM, KL, VJ; Répáshuta: Bánya-hegy, 1954.VII.4., RM. – **Heves megye:** Egerbakta, RM; Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA; Gyöngyössolymos: Csáki-tető, 2009.IV.30., KT, SBB; Nagyvisnyó: Bálvány, 1956.VII.11., RM; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1956.V.29., RM. – **Nógrád megye:** Mátraverebély: Meszes-tető, 1991.IV.27., idKT, KT. – **Pest megye:** Fót, 1966.V.7., JaJ.

Neopristilophus insitivus (Germar, 1824) – lapos pattanó – **Győr-Moson-Sopron megye:** Halászi: Derék-erdő, 1990.V.23., 1991.V.21., KT; Mosonmagyaróvár: Parti-erdő, 1991.V.28., KT. – **Heves megye:** Bükk-szentmárton, 1964.V.13., JaJ; Gyöngyöspata, 1997.V.13., idKT, KT.

Nothodos parvulus (Panzer, 1799) – bronzos bokorpattanó – **Heves megye:** Egerbakta, RM; Parád: Fehér-kő, 2009.V.22.–VI.05., boroscsapda, KT, MG, UL; Parád: Parádóhuta, 1996.VII.9., FM; Eger: Szőlőske, 1956.V.21–23., RM. – **Nógrád megye:** Mátraverebély: Meszes-tető, 1996.IV.26–27., idKT, KT.

Phelates quercus (Olivier, 1790) – barna bokorpattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Miskolc: Szentlélek, 1953.VI., PK. – **Heves megye:** Nagyvisnyó: Csurgói-erdészlak, 1956.VII.1., RM; Nagyvisnyó: Nagy-mező, 1956.VII.1., RM.

Prosternon chrysocomum (Germar, 1843) – nagy kockáspattanó – **Heves megye:** Eger: Berva-völgy, 1964.V.5., JaJ.

Prosternon tessellatum (Linnaeus, 1758) – kis kockáspattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Miskolc: Sugaró, 1957.VI.2., RM; Répáshuta: Bánya-hegy, 1954.VII.4., RM. – **Budapest:** Farkas-völgy, 1949.VI.16., PK. – **Heves megye:** Felsőtárkány: Hereg-rét, 1980.VI.24., KO; Felsőtárkány, 1956.VI.28., RM; Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA; Gyöngyössolymos: Nyerges-tető, 2009.IV.16., MG, UL; Markáz: Cseres-bérc, 2009.IV.24., KT, MG, UL; Nagyvisnyó: Nagy-mező, 1956.VII.1., RM; Parád: Parádóhuta, 1996.VII.9., FM. – **Nógrád megye:** Mátraverebély: Meszes-tető, 1991.IV.27., idKT, KT. – **Szlovákia:** Gaboltov, 1976.VIII.13–18., JaJ, SB, VA.

Selatosomus aeneus (Linnaeus, 1758) – fényes pattanó – **Heves megye:** Mónosbél: Tardos, 1957.VI.10., RM; Parád: Som-hegy, tölgy odú, 2009.X.28., KT. – **Szlovákia:** Staré Hory: Richtarová dolina, 1990.V.25., ME.

Selatosomus gravidus Germar, 1843 – széles pattanó – **Heves megye:** Bükk-szentmárton, 1964.V.13., JaJ; Eger, 1953.V.4., RM; Eger: Berva-völgy, 1952.VIII.22., RM; Gyöngyös: Sár-hegy, 1990.V.18., FM, FL; Gyöngyös: Sás-tó, 1965.VI.8., JaJ; Gyöngyössolymos, 1965.V.22., NL; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1956.V.29., RM; Bükk-hg., 1955.VI.10., RM; Bükk-hg., 1953.VI., PK. – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Miskolc: Garadna-völgy, 1955.V.22., RM.

Stenagostus rhombeus (Olivier, 1790) – rombusznyakú pattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Makkoshotyka, 1971.VIII.14–29., fénycsapda, A. – **Heves megye:** Gyöngyös: Kékestető, Nagy-nyak, 2009.I.23., KT, MG, UL; Markáz: Cseres-bérc, 2009.IV.24., KT, MG, UL; Parádsasvár: Rudolf-tanya, fénycsapda, 1974.VIII.16–20., A. – **Komárom-Esztergom megye:** Várgesztes, 1971.VII.2–3., 26., 29–30., A.

Stenagostus rufus (DeGeer, 1774) – nagy pattanó – **Heves megye:** Eger: Agyagos-tető, 1963.VIII.13., JaJ.

Lissominae Laporte de Castelnau, 1835 – Merevpattanó-formák

Drapetes mordelloides (Host, 1789) – kétcseppes merevpattanó – **Fejér megye:** Balinka: Mecsér-telep, 1978.VI.18–19., PA. – **Komárom-Esztergom megye:** Súr, 1979.VI.30., PA.

Melanotinae Candèze, 1859 – Gyáspattanóformák

Melanotus brunnipes (Germar, 1824) – barnalábú gyáspattanó – **Heves megye:** Poroszló: Nagy-állás, 1966.V.16., JaJ. – **Nógrád megye:** Sámsonháza: Vár-hegy, RM.

Melanotus castanipes (Paykull, 1800) – nyugati gyáspattanó – **Heves megye:** Felsőtárkány, 1963.VI.15., JaJ; Gyöngyös, 1968.V.7., JaJ; Gyöngyössolymos, fénycsapda, 1976. VI.16., 24., 26., VII.11., 21., A; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1956.V.29., RM; Parádsasvár: Fényespuszta, fénycsapda, 1967.VIII.8., JaJ. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye:** Jászberény, 1991.VI.13., 1991.VII.2., 1991.VII.9., BF; Jászárokszállás, 1987.VI.4., 21., KeT. – **Komárom-Esztergom megye:** Várgesztes, 1971.VII.26., A.

Melanotus crassicolis (Erichson, 1841) – vállas gyáspattanó – **Győr-Moson-Sopron megye:** Győr: Bácsa, 1992.VI.3., HGyJ; Halászi: Derék-erdő, 1991.VI.10., KT.

Melanotus punctolineatus Pelerin, 1829 – sávós gyászpattonó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Borsodbóta: Katyindó, 2006.VI.17., KP; Bükk-hg., 1953.VI., PK. – **Budapest:** Húvösvölgy, 1967.V.13., JaJ; Illatos út, 1953.V.6., PK. – **Heves megye:** Parád, fénycsapda, 1972.VI.14., A. – **Somogy megye:** Marcali: Marcali-patak partja, 1991.X.11., FM.

Melanotus villosus (Geoffroy, 1785) – vöröslábú gyászpattonó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Makkoshotyka, fénycsapda, 1971.VII.13., A. – **Budapest:** Irhásárok, É-i oldal, 1949.V.15., PK; Németsvölgy, szobában, 1953.V.7., PK. – **Heves megye:** Domoszló: Hármashatár, *Cerasus avium*, 2009.04.24., KT, MG, UL; Gyöngyös: Kékestető, Nagy-nyak, 2009.I.23., KT, MG, UL; Gyöngyöshalász, fénycsapda, 1978.V.14., A; Gyöngyösoroszi, fénycsapda, 1970.VI.17–18., VII.29–30., JaJ; Gyöngyössolymos: Eremény-tető, 2009.IV.29., KT; Gyöngyössolymos: Nagy-lápaifő, 2009.III.28., KT; Gyöngyössolymos, fénycsapda, 1975.VI.21., 1976.VII.15., 22., A; Kispána: Kopasz-hegy, 1965.VII.13., JaJ; Mátrafüred: Vízműi-rét, 1988.V.17., BF; Mátrafüred: vízmű, fénycsapda, 1968.VI.27., JaJ; Mátraháza, fénycsapda, 1970.VII.10–11., 1972.V.22., 1973.V.20., 1973.V.25., 1973.V.29., 1973.V.30., 1973.VI.4., 1973.VI.9., 1973.VI.19., 1973.VI.21–22., 1973.VI.20., 1974.VII.14., 1975.VI.11., A; Mátraháza, fénycsapda, 1969.V.4–5., 1969.V.26–27., 1969.VI.22–24., 1969.VII.7–8., 1970.VI.11–12., 1970.VI.16–17., 1970.VI.22–30., 1970.VII.9–10., 1976.VII.11–12., 1976.VII.20.–VIII.5., JaJ; Mátrakeresztés, 1986.V.21., Kné; Mátraszentimre: Piskés-tető, 1971.V.13., 17., A; Mátraszentimre: Som-tető, 2009.IV.10., KT, MG, UL; Parád: Sor-kő, *Fagus sylvatica*, 2009.X.11., KR, KT; Parádsasvár: Fényespuszta, fénycsapda, 1970.VII.22–VIII.4., JaJ; Parádsasvár: Rudolf-tanya, fénycsapda, 1974.VII.16., 22., A; Recsk: Szederjes-tető, 2009.IV.28., KT, MG, UL; Rózsaszentmárton, fénycsapda, 1980.V.25., A; Sirok, Kőkútpuszta, fénycsapda, 1972.VI.7., 1973.VI.10., 1976.V., 6., 15., A. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye:** Jászberény, 1991.VII.2., BF. – **Pest megye:** Budakeszi-Páty, 1951.V.20., PK. – **Szabolcs-Szatmár-Bereg megye:** Bátorliget, 1996.V.17., fényre, VZ. – **Veszprém megye:** Csesznek: Gézaháza, 1976.VIII.22., KrT; Zalaerdőd, fénycsapda, 1979.VII.28., A.

Elaterinae Leach, 1815 – Domborúféjűpattonó-formák

Agriotes brevis Candèze, 1863 – rövidnyakú pattonó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Mályinka: Vár-völgy, 1955.VI.19., RM; Répáshuta: Bánya-hegy, 1954.VII.4., RM; Répáshuta: Pázsag-völgy, 1955.V.28., RM; Rakacszend, 1996.V.2., AA, BK, JP, KT; Uppony: Sima-kő, 1993.VII.10, FM, FL, KL, VJ; Uppony: Upponyi-szoros, nedves rét, 1993.VII.10., FM, FL, KL, VJ; Uppony: Upponyi-szoros, mérőállomás melletti nedves rét, 1998.VII.9., 1998.VII.13., FL, FM, KL, VJ. – **Heves megye:** Eger: Mész-hegy, 1955.IV.29., Biol.Szo.; Gyöngyössolymos, fénycsapda, 1973.VIII.19., A; Kispána: Kopasz-hegy, 1965.VII.19., JaJ; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1956.V.29., RM; Mátraháza, fénycsapda, 1971.VI.28., A. – **Nógrád megye:** Kistereny: Vár-hegy, 1994.III.31., idKT, KT.

Agriotes lineatus (Linnaeus, 1767) – vetési pattonó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Uppony: Upponyi-szoros, nedves rét, 1993.VII.10, FL, FM, KL, VJ. – **Győr-Moson-Sopron megye:** Győrzámoly: Patkányos-major, fénycsapda, 1991.VI.27., A.

Agriotes modestus Kiesenwetter, 1858 – szürke pattonó – **Győr-Moson-Sopron megye:** Újrónafő: Gulyaállás, 1992.VII.30., KT. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye:** Jászárokszállás, 1987.V.7., 1987.V.17., 1987.V.30., KeT; Jászberény, 1991.VI.14., BF.

Agriotes obscurus (Linnaeus, 1758) – sötét pattonó – **Heves megye:** Domoszló: Róna, 1980.VI.21., KO; Eger: Berva-völgy, 1952.VIII.22., RM. – **Nógrád megye:** Diósjenő, 1987.VI.2., A. – **Pest megye:** Márianosztra: Medresz-patak, 1987.VI.4., VJ.

Agriotes pilosellus (Schönherr, 1817) – erdei pattonó – **Budapest:** Hárshegy, 1951.V.26., PK. – **Heves megye:** Kispána: Kopasz-hegy, 1965.V.26., JaJ; Miskolc: Bánkút, 1955.VII.4., RM; Bükk-hg., 1953.VI., PK; Bükk-hg., 1975.VII.7., Kwaysser. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye:** Jászárokszállás, 1987.V.17., 1987.V.30., KeT; Jászberény, 1991.VI.14., BF.

Agriotes sputator (Linnaeus, 1758) – réti pattonó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Mályinka: Moldva-völgy, 1955.VI.19., RM; Nagyhuta: Kőkapu, 1993.VI.27., FL, FM, KL, VJ. – **Heves megye:** Eger, 1958.VI.10., RM; Nagyfüged, M-3-as nyomvonal, 1994.V.31., FM; Sirok, 1994.VIII.9., FM. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye:** Jászárokszállás, 1993. V.1., VI.23., 25., KL.

Agriotes ustulatus (Schaller, 1783) – mezei pattonó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Csernely, 1955.VIII.5., RM; Répáshuta: Pázsag-völgy, 1959.VII.19., 1959.VII.20., RM; Uppony: Upponyi-szoros, nedves rét, 1993.VII.11., FL, FM, KL, VJ. – **Győr-Moson-Sopron megye:** Dunakiliti: Mosoni-Duna-part, 1989.VII.15., RoI. – **Heves megye:** Domoszló, 1975.VII.21–28., A; Eger, 1953.VI.10., 1955.VII.26., RM; Eger: Almár, 1955.VII.26., RM; Eger: Berva-völgy, 1952.VIII.22., RM; Eger: Fertő, 1956.VII.2., RM; Eger: Hajdú-hegy, 1960.V.20., Biol.Szo.; Eger: Tihamérdűlő, 1958.VIII.1., JaJ; Eger: Tihamérdűlő, 1960.VIII.7., Biol.Szo.; Hort: Ágói-patak, 1979.VII.19., KO; Kispána: Kopasz-hegy, 1965.VII.6., 10., JaJ; Parád: Tariska, 1996.VII.9., FM. – **Nógrád megye:** Érsekvadkert, 1975.VIII.31., AG. – **Szlovákia:** Gaboltov, 1976.VIII.13–18., JaJ, SB, VA.

Ampedus cinnabarinus (Eschscholtz, 1829) – cinóbervörös pattanó – **Heves megye**: Eger: Pap-hegy, 1960.VI.24., Biol.Szo.; Eger: Leshely, 1953.VI.11., RM; Nagyvisnyó: Ablakos-kő, 1956.V.28., RM; Nagyvisnyó: Nagy-völgy, 1956.V.29., RM; Eger: Berva-völgy, 1952.VIII.23., RM; Bükk-hg.: Fennsík, 1953.VI.11., PK; Bükk-hg., fakéreg alatt, 1953.VI.5., PK. – **Győr-Moson-Sopron megye**: Feketeerdő: Házi-erdő, 1989.XI.22., KT. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye**: Jászberény, 1991.VII.4., BF. – **Pest megye**: Budakeszi-Páty, 1952.IV.20., PK; Nagybörzsöny: Nagyvirtáspuszta, 1987.VI.1–3., VA.

Ampedus elegantulus (Schönherr, 1817) – csinos pattanó – **Győr-Moson-Sopron megye**: Feketeerdő: Házi-erdő, 1989.XI.22., KBZs, KT. – **Heves megye**: Nagyvisnyó: Elza-lak, 1956.V.20., RM.

Ampedus elongatulus Fabricius, 1787 – **Győr-Moson-Sopron megye**: Mosonmagyaróvár: Parti-erdő, 1991.V.28., KT. – **Heves megye**: Markaz: Cseres-bérc, *Quercus cerris*, 2009.IV.24., KT, MG, UL. – **Nógrád megye**: Mátraverebély: Meszes-tető, 1996.IV.26., idKT, KT.

Ampedus pomorum (Herbst, 1784) – rozsdás pattanó – **Győr-Moson-Sopron megye**: Doborgazsziget: Cikolasziget, 1991.I., KT. – **Heves megye**: Gyöngyös: Mogyorós-kút környéke, 1988.V.5., KL, KM; Mátraszentimre: Som-tető, 2009.IV.10., KT, MG, UL; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1956.VI.8., RM; Recsk: Cserepes-tető, 2009.III.25., KT, MG, UL. – **Nógrád megye** – Bánytereny: Mátra-bérc, 2009.III.20., KT, MG, UL. – **Szlovákia**: Becherov, 1973.VII.10–17., JaJ, VA.

Ampedus praeustus (Fabricius, 1792) – rótvörös pattanó – **Heves megye**: Nagyvisnyó: Elza-lak, 1957.VI.4., TS; Recsk: Oroszlánvár, *Quercus*, 2009.XI.4., KT, MG, UL.

Ampedus quercicola – tölgyes-pattanó – **Heves megye** – Recsk: Cserepes-tető, *Acer campestre*, 2009.III.25., KT, MG, UL.

Ampedus rufipennis (Stephens, 1830) – vörösszárný pattanó – **Heves megye**: Gyöngyös: Mogyorós-kút környéke, 1988.V.5., KL, KM; Mátraszentimre: Som-tető, 2009.IV.10., KT, MG, UL; Recsk: Oroszlánvár, *Quercus*, 2009.XI.4., KT, MG, UL; Szilvásvárad: Bácsó-völgy, 1956.V.22., RM. – **Nógrád megye** – Bánytereny: Mátra-bérc, 2009.III.20., KT, MG, UL.

Ampedus sanguineus (Linnaeus, 1758) – vérvörös pattanó – **Győr-Moson-Sopron megye**: Halászi: Derék-erdő, 1991.X.7., KT. – **Heves megye**: Mátrafüred: Pipis-hegy, 2009.II.27., KT. – **Szlovákia**: Bolesó-Pého [= Bolesov és Piechov], időpont és A; Gombás [= Hubová], 1906.VII.17., 1908.VI., LÁ.

Ampedus sanguinolentus (Schrank, 1776) – középfoltos pattanó – **Győr-Moson-Sopron megye**: Doborgazsziget: Cikolasziget, 1990.X.20., 1991.I., KT. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye**: Jászberény, 1985.IV.26., BF.

Ampedus sinuatus (Germar, 1844) – felemásnyakú pattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Tard: Tardi-patak völgye, 1957.V.30., TS. – **Budapest**: Farkas-völgy, 1949.VI.16., PK. – **Győr-Moson-Sopron megye**: Halászi: Derék-erdő, 1991.V.21., KT. – **Heves megye**: Eger: Berva-völgy, 1964.V.5., JaJ; Eger: Pap-hegy, 1955.VI.4., RM; Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA; Gyöngyössolymos: Eremény-tető, 2009.IV.29., KT; Kesznyéten: Nagy-állás, 1966.V.16., JaJ; Mátrafüred: vízmű, fénycsapda, 1968.VII.5., JaJ; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1955.VI.20., 1956.V.29., RM; Nagyvisnyó: Elza-lak, 1957.VI.4., TS; Parád: Nagy-Szár-hegy, 2009.IV.24., KT, MG, UL; Bükk-hg., 1956.VI.19., RM. – **Nógrád megye**: Mátraverebély: Meszes-tető, 1990.V.5., V.13., 1991.IV.27., 1996.IV.26., idKT, KT; Pásztó: Zagyva-part, 1977.V.13–23., VA. – **Pest megye**: Márianosztra: Bezina-völgy, vízvázalstó, 1987.VI.3., A.

Brachygonus megerlei (Lacordaire, 1835) – Megerle-pattanó – **Heves megye**: Parád: Nagy-Szár-hegy, 2009.IV.24., KT, MG, UL.

Dalopius marginatus (Linnaeus, 1758) – szegélyes pattanó – **Borsod-Abaúj-Zemplén megye**: Bükkzsérc: Rakottás-kút, 1963.V.25., JaJ; Nagyhuta: Kőkapu, 1993.VI.26., FL, FM, KL, VJ. – **Heves megye**: Eger: Pap-hegy, 1955.VI.4., RM; Felsőtárkány: Répás-völgy, 1963.VI.15., JaJ; Gyöngyös: Benevár, 1971.X.12., JaJ; Gyöngyössolymos, 1975.V.17., fénycsapda, A; Kisnána: Kopasz-hegy, 1965.VII.13., JaJ; Mátraháza, fénycsapda, 1973.V.21–VII.11., A; Mátraszentimre: Piszkés-tető, 1971.V.23., A; Miskolc: Szentlélek, 1953.VI., PK; Nagyvisnyó: Bálvány, 1956.VII.1., RM; Nagyvisnyó: Csurgói erdőszlak, 1955.VII.3., 1956.VII.1., RM; Parád: Kőrös-mocsár, 2009.IV.16., MG, UL; Parádsasvár: Fényespuszta, fénycsapda, 1970.VII.22–VIII.4., JaJ; Parádsasvár: Rudolf-tanya, fénycsapda, 1977.VI.6., 1974.VII.22., 1977.VI.9., A; Répás-huta: Pénzpatak, 1968.V.13–16., JaJ; Sirok: Kőkútpuszta, fénycsapda, 1973.IX.10., A; Bükk-hg., 1953.VI.8., PK. – **Nógrád megye**: Mátrakeresztes: Egres-oldal, 1995.V.22., BK, KT. – **Szlovákia**: Becherov, 1973.VII.3–17., JaJ, VA.

Elater ferrugineus Linnaeus, 1758 – fűzfapattanó – **Heves megye**: Kisnána: Kopasz-hegy, 1965.VII.2., JaJ; Parád: Som-hegy, tölgyodú, 2009.X.28., KT.

Idolus picipennis (Bach, 1852) – vállfoltos pattanó – **Heves megye**: Mályinka: Moldva-völgy, 1955.VI.19., RM; Nagyvisnyó: Nagy-mező, 1955.VII.3., RM.

Ischnodes sanguinicollis (Panzer, 1793) – éknyakú pattanó – **Heves megye**: Eger, 1961.VIII.10., RM.

Porthmidius austriacus (Schrank, 1781) – fákó pattanó – **Heves megye**: Eger: Berva-völgy, 1965.V.19., JaJ. – **Nógrád megye**: Mátraverebély: Meszes-tető, 1990.V.5., 1995.VI.1., idKT, KT.

Porthmidius austriacus – fakó pattanó – **Heves megye**: Domoszló: Cseres-tető, boroscsapda, 2009.V.22.–VI.05., KT, MG, UL.

Procaerus tibialis (Lacordaire, 1835) – korhópattanó – **Győr-Moson-Sopron megye**: Mosonmagyaróvár: park, 1991.V., KT. – **Heves megye**: Domoszló: Cseres-tető, boroscsapda, 2009.V.22-VI.05., KT, MG, UL; Parádsasvár: Rudolf-tanyai elágazás, 1991.VI.4., FM; Parád: Sor-kő, 1998.XII.14., KT.

Synaptus filiformis (Fabricius, 1781) – talpas pattanó – **Győr-Moson-Sopron megye**: Ásványráró: Öntési-tó, füzes, 1993.VIII.31., SzGy. – **Heves megye**: Eger: Leshely, 1958.V.25., Biol.Szo.; Füzesabony: Malomárok, mezőgazdasági terület, 1995.V.17., FM. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye**: Jászárokszállás, 1987.VI.21., KeT. – **Nógrád megye**: Pásztó: Zagyva-part, 1975.V.14., VA; Tar: Farkaslyuk-tető, 1973.VI.19., VA.

Köszönetnyilvánítás: Köszönet illeti Kovács Tibort (Mátra Múzeum, Gyöngyös), aki a szerzők rendelkezésére bocsátotta a gyűjteményi példányokat, valamint az adatok számítógépbe viteléért Vasas Renáta egyetemi hallgatót (Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar – természetvédelem szakirány).

Az Ampedini nemzetség Magyarországon élő fajainak határozókulcsa

Az Elaterinae alcsaládba tartozó Ampedini nemzetségnek Magyarországon 24 faja él; az *Ischnodes* Germar, 1844 genusz egy, a *Brachygonus* Buysson, 1812 és *Reitterelater* Platia et Cate, 1990 2–2, a legnépesebb *Ampedus* Dejean, 1833 pedig 19 fajjal képviselteti magát. A fajok határozása nem egyszerű, gyakran a specialisták számára is csak az összes határozóbélyeg (csápizék alakja, előhát felszíne, stb.) figyelembevételével lehetséges. A fajok elkülönítését nehezíti az egyedek változó mérete, valamint a határozáshoz fontos előhát változatos felépítése, felszíne. A következő határozókulcs segítséget nyújthat a fajok elkülönítéséhez, bizonyos fajok azonosításához azonban elengedhetetlen a jól meghatározott összehasonlító anyag. Az egyes fajoknál milliméterben megadott testhossz a rendelkezésre álló hazai anyag példányainak mérésén alapul.

1 (16) A szárnyfedők egyszínű feketék vagy barnák.

2 (7) A lábak feketék.

3 (4) Az előhát fekete, az előhát és a szárnyfedők szőrzete sötét, általában fekete. 8–10 mm. Idősebb erdőkhöz kötődő, ritkább faj. Magyarországon eddig vörösen korhadó tölgyből, cseresznyéből és fenyőből, illetve faodvak korhadékából került elő *Ampedus nigerrimus* (Lacordaire, 1835) – fekete pattanó

4 (3) Az előhát legalább részben piros.

5 (6) Az előhát kétszínű, elülső fele fekete, hátulsó része piros. 7,5–9,5 mm. Országszerte elterjedt mindenféle fás-bokros állományban. Nappal is aktív *Ampedus sinuatus* (Germar, 1844) – felemásnyakú pattanó

6 (7) Az előhát egyszínű piros. 7,5–9,5 mm. Talajjal érintkező faodvakban fejlődő ritka faj, fényre is repül *Ischnodes sanguinicollis* (Panzer, 1793) – éknyakú pattanó

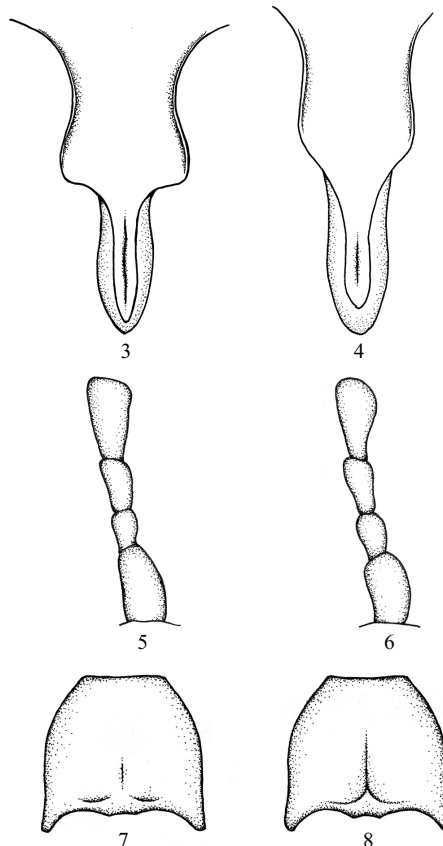
7 (2) A lábak világosak, sárgásbarnásak. Öreg erdőkhöz, parkokhoz kötődő, faodvakban fejlődő, néha fényre és boroscsapdára repülő ritka fajok.

8 (11) Apró, 7 mm-nél nem nagyobb fajok.

9 (10) Az előhát általában kétszínű (ritkán egyszínű), nagyrészt fekete, de a hátulsó szögletek felé világosabb, barnás. 6–7 mm *Ampedus erythrogonus* (P. W. J. Müller, 1821) – sárgaszögletű pattanó

- 10 (9) Az előhát egyszínű barna, a szárnyfedőkkel azonos színű. 5,5–6 mm
Brachygonus ruficeps (Mulsant et Guillebeau, 1855) – sárgafejű pattanó
- 11 (8) Közepes és nagytermetű, 9–13 mm-es fajok.
- 12 (13) Az előmell nyúlványa a tövénél kétoldalt határozott kis fogat visel (3. ábra). 9–12 mm
Brachygonus megerlei (Lacordaire, 1835) – Megerle-pattanó
- 13 (12) Az előmell nyúlványa tövén kétoldalt nincs fog, legfeljebb legömbölyített kiszélesedés (4. ábra).
- 14 (13) A 2. és a 3. csápíz a hím esetében együttesen rövidebb, a nőstény esetében ugyanolyan hosszú, mint a 4. csápíz (5. ábra). A hím csápízein kefeszerű, merőlegesen elálló serteszőrök láthatók. 9–12 mm
Reitterelater dubius Platia et Cate, 1990 – halvány pattanó
- 15 (14) A 2. és a 3. csápíz együttesen határozottan hosszabb, mint a 4, főleg a nőstényeknél (6. ábra). A hím csápízein nincsenek merőlegesen elálló serteszőrök. 10,5–13 mm
Reitterelater bouyoni (Chassain, 1992) – Bouyon-pattanó

3–8. ábra. 3 = *Brachygonus megerlei* (Lacordaire, 1835) mellőnyúlványa, 4 = *Reitterelater bouyoni* (Chassain, 1992) mellőnyúlványa, 5 = *Reitterelater dubius* Platia et Cate, 1990 első négy csápíze, 6 = *Reitterelater bouyoni* (Chassain, 1992) első négy csápíze, 7 = *Ampedus cinnaberinus* (Eschscholtz, 1829) előháta, 8 = *Ampedus sanguineus* (Linnaeus, 1758) előháta (Németh Tamás rajzai)

- 16 (1) A szárnyfedők sárgák vagy különböző árnyalatú pirosak.
- 17 (26) A szárnyfedők csúcán fekete folt látható.
- 18 (21) A szárnyfedők citromsárgák, elülső részükön fekete foltokkal, végükön fekete sávval, mely a szárnyfedő harmadáig is kiterjedhet.
- 19 (20) A 3. csápíz kúpszerű. A 2. és a 3. csápíz fényes, és általában barna színű. Az előhát nem túl durván pontozott, a pontok közterei a korongon nagyobbak, mint a maguk a pontok, emiatt fényes benyomást keltenek. A szárnyfedőkön a vállnál, a 3. köztérben egy-egy fekete folt van, esetenként ezek előtt még határozatlan, sötét benyomatok találhatóak. A 2–3. csápíz gyakran sötétbarna, 7,5–10,5 mm. Ártéri puhafaligetek, patak völgyek jellemző faja, az ilyen élőhelyeken nem ritka
Ampedus elegantulus (Fabricius, 1787) – csinos pattanó
- 20 (19) A 3. csápíz széles háromszög alakú, különösen a hím esetében. Minden csápíz fénytelen fekete. Az előhát pontozása durva, a pontok közterei a korong elülső részén kisebbek, mint maguk a pontok, a pontok gyakran összeérnek. A szárnyfedők 3. közterében, valamint a 6–7. köztérben, a szárnyfedők első harmadában két-két határozott, éles szegélyű fekete folt van. 11–14 mm. Szurdokerdők, patak völgyek ritka faja. Magyarországon eddig kőrishől, cseresznyéből, tölgyből és égerből került elő
Ampedus quadrisignatus (Gyllenhal, 1817) – négyfoltos pattanó
- 21 (18) A szárnyfedők különböző árnyalatú pirosak.
- 22 (23) A szárnyfedők csúcscsüfoltja majdnem a szárnyfedők hátulsó harmadáig terjed. A lábak és a csápok barnák. Az előhát korongja egyenletesen és sűrűn pontozott, a pontok közterei itt nem nagyobbak, mint maguk a pontok. 7,5–10 mm. Hegyvidéki fenyeveseinkben előforduló, ritkább faj
Ampedus balteatus (Linnaeus, 1758) – feketeöves pattanó
- 23 (22) A szárnyfedők csúcscsüfoltja legfeljebb a szárnyfedők utolsó negyedéig terjed.
- 24 (25) Az előhát durván pontozott, az előhát korongján a pontok közterei 0,5–1 pontátmérőnyiek, a pontok köldökszerűek. Változó méretű, 9–14 mm. Idősebb erdőkhez kötődő, ritkább faj. Magyarországon eddig tölgyből, cseresznyéből, nyárból és fenyőből került elő (a folt nélküli példányokat lásd: 33)
Ampedus praeustus (Fabricius, 1792) – rőtörös pattanó
- 25 (26) Az előhát ritkásan pontozott, a pontok közterei 2–3 pontátmérőnyiek, fényesek. 6,5–9 mm. Országszerte elterjedt mindenféle fás-bokros állományban. Nappal is aktív, virágzó bokrokon, gyümölcsfákon is megfigyelhető (a folt nélküli példányokat lásd: 39)
Ampedus elongatulus (Schönherr, 1817) – hosszúkás pattanó
- 26 (17) A szárnyfedők egyszínűek, a piros szín különböző árnyalataival (narancssárga, rozsdavörös stb.), végükön nincs fekete folt, legfeljebb a csúcs nagyon keskenyen fekete; ha nem egyszínűek, akkor a varrat mentén látható változó méretű fekete folt, amely a csúcstól nem éri el.
- 27 (28) A szárnyfedők belső felén, a varrat mentén középen változó méretű fekete folt látható, mely néha hiányzik. Ártéri puhafaligetek, patak völgyek, nedves élőhelyek gyakori faja (a folt nélküli példányokat lásd: 47)
Ampedus sanguinolentus (Schrank, 1776) – középfoltos pattanó
- 28 (27) A szárnyfedők belső felén a varrat mentén nincs fekete folt.
- 29 (30) A szárnyfedők világos narancssárgák. Az előháton hátul a harmadáig tartó hosszanti középbarázda van. Az előhát feltűnően karcos, előre felé elkeskenyedő, szőrzete fekete. A korong ritkásan pontozott, fényes. Változó méretű faj. 9–13 mm. Nedvesebb élőhelyek, gyümölcsösök ritkább faja
Ampedus nigroflavus (Goeze, 1777) – feketesárga pattanó

- 30 (29) A szárnyfedők téglavörösek, pirosak vagy rozsdavörösek. Az előháton nincs hosszanti középbarázda, de néha a tövénél középbenyomat található.
- 31 (34) Az előhát pontozása nagyon durva, a korongon a pontok köldökszerűek, a közterek 0,5–1 pontátmérőnyiek. Az előhát oldalán a közterek ráncokká egyesülnek.
- 32 (33) A hímek előtora határozottan hosszabb, mint széles, a nőtények előtorának oldalszegélye előrefelé az előtor feléig párhuzamosan fut. A szárnyfedők világospirosak, a varrat mentén gyakran vékony fekete szegélylél, szőrzetük általában sárga. Nagytermetű: 12–16 mm. Öreg tölgyesekhez, fáslegelőkhöz kötődő ritka faj.
Ampedus cardinalis (Schiodte, 1865) – kardinálistattanó
- 33 (32) A hímek előtora ugyanolyan hosszú, mint széles, a nőtények előtorának oldalszegélye előrefelé az előtor egyharmadáig párhuzamosan fut. A szárnyfedők sötétpirosak. Változó méretű: 9–14 mm. Idősebb erdőkhöz kötődő, ritkább faj. Magyarországon eddig tölgyből, cseresznyéből, nyárból és fenyőből került elő (a csúcsfoltos szárnyfedőjű példányokat lásd: 24) *Ampedus praeustus* (Fabricius, 1792) – rőtvrös pattanó
- 34 (31) Az előhát pontozása átlagos vagy feltűnően ritkás. A pontok a korongon egészen aprók is lehetnek, a közterek gyakran 2–3 pontátmérőnyiek, így a széles közterek miatt az előhát lakkfényűnek tűnik.
- 35 (40) Az előhát oldalt átlagosan pontozott, a közterek fényesek, nem egyesülnek ráncokká.
- 36 (39) A 6–9. csápíz hosszabb, mint széles.
- 37 (38) Az előhát ritkábban pontozott, a korongon az egyes közterek 2 pontátmérőnyiek, fényesek. Az előhát hosszúság háromszög alakú, hosszabb, mint széles. A szárnyfedő általában téglavörös, a vállnál gyakran narancsszínű. Méretben, színben és az előhát felépítésében rendkívül változékony. 9–12,5 mm. Mindenféle társulásokban előforduló, gyakori faj *Ampedus pomorum* (Herbst, 1784) – rozsdás pattanó
- 38 (37) Az előhát feltűnően sűrűn, egyenletesen pontozott. A pontok nagyok, a közterek átlagosan 1 pontátmérőnyiek. A szárnyfedők egyenletes világospirosak, narancsszínű vállfolt nélkül. 8,5–12 mm. Nehezen azonosítható, eddig néhány helyről, tölgyfaodvakból és fénycsapdából előkerült faj *Ampedus hjorti* (Rye, 1905) – Hjort-pattanó
- 39 (36) A 6–9. csápíz ugyanolyan hosszú, mint széles, vagy szélesebb. Az előhát nem hosszabb, mint széles, a nőtény esetében feltűnően széles, oldalszegélye nagyjából párhuzamos. A hátulsó szögletek gyengén kihúzottak. Az előhát ritkábban pontozott, a korongon a közterek két pontátmérőnyiek, fényesek. A szárnyfedők egyenletes világospirosak, csúcuk szinte mindig fekete. 6,5–9 mm. Országszerte elterjedt mindenféle fás-bokros állományban. Nappal is aktív, virágokon is megfigyelhető (a csúcsfoltos szárnyfedőjű példányokat lásd: 25) *Ampedus elongatulus* (Fabricius, 1787) – hosszúság pattanó
- 40 (35) Az előhát oldalt durván, pontozott, a közterek ráncszerűek.
- 41 (44) A csáp 3. íze háromszög alakú (különösen a hímnél feltűnő módon). A csáp tehát már a 3. íztől kezdve fűrész.
- 42 (43) A fejpajzs a homlok előtt domború, nem benyomott, rajta a pontok közterei fényesek. Az előhát néha középbarázdával, gyakran kékesen irizáló, szőrzete hosszú, általában fekete. A hím csápja 0,5–1, a nőtényé 1 csápíznyi hosszal haladja túl az előhát hátulsó szögletét. Változó méretű faj: 9–13 mm. Az egyik leggyakoribb *Ampedus*-faj hazánkban *Ampedus rufipennis* (Stephens, 1830) – vörösszárnyú pattanó
- 43 (42) A fejpajzs a homlok előtt benyomott, rajta a pontok közti közterek fénytelenek. A hím csápja 1,5–2, a nőtényé 2 csápíznyi hosszal haladja túl az előhát hátulsó szögletét. E fajt egyes szakértők az *Ampedus rufipennis* (Stephens, 1830) szinonimjaként kezelik, mások önálló fajnak tekintik *Ampedus forticornis* (Schwarz, 1900) – vastagsápú pattanó
- 44 (41) A csáp 3. íze kúp alakú. A csáp tehát csak a 4. íztől kezdve fűrész.

- 45 (50) Az előháton nincs középbarázda. Testhosszuk 12 mm-nél nem nagyobb.
- 46 (49) Az előhát szőrzete leggyakrabban sárga, pontozása a korongon ritkásabb, a közterek fényesek, az oldal-szegély durván, de nem ráncosan pontozott.
- 47 (48) Az előtor oldalának köldökpontjai egységesen kerek, vagy kissé oválisak. A szárnyfedők varrata mentén gyakran változó méretű fekete folt látható. Az előhát feltűnően rövid, nem hosszabb, mint széles. 10–12 mm. Ártéri puhafaligetek gyakori faja (A foltos szárnyfedőjű példányokat lásd: 27).
Ampedus sanguinolentus (Schrank, 1776) – középfoltos pattanó
- 48 (47) Az előtor oldalának köldökpontjai a hátulsó részen oválisak és könnyecsepp formájúak. A szárnyfedők varrata mentén nincs fekete folt. Lombhullató erdeinkben előforduló, ritkább faj. E fajt egyes szakértők az *Ampedus sanguinolentus* (Schrank, 1776) szinonimjaként kezelik, mások önálló fajnak tekintik.
Ampedus quercicola (Buysson, 1887) – tölgyes-pattanó
- 49 (46) Az előhát szőrzete leggyakrabban fekete, pontozása sűrűbb, a közterek kisebbek, zsírfényűek. Az előhát oldalának pontozása főleg a hátulsó részen ráncokká egyesül. 8–11 mm. Országszerte elterjedt, de nem gyakran gyűjtött faj.
Ampedus pomonae (Stephens, 1830) – ráncosnyakú pattanó
- 50 (45) Az előháton a tövétől indul és gyakran az előhát feléig érő hosszanti barázda, valamint két, az alappal nagyjából párhuzamos, a hosszanti barázda töve felé irányuló vagy azzal érintkező árok van. Nagytermetű fajok.
- 51 (52) Az előhát szőrzete leggyakrabban sárga. A hosszanti középbarázda legfeljebb az előhát első harmadáig nyúlik, a két oldalsó benyomattal nem érintkezik (7. ábra). 12–15 mm. Országszerte előforduló, lombosfákban fejlődő faj.
Ampedus cinnaberinus (Eschscholtz, 1829) – cinóbervörös pattanó
- 52 (51) Az előhát szőrzete szinte mindig fekete. A hosszanti középbarázda határozott, mély, az előhát feléig benyúló, az oldalsó benyomatokkal érintkezik (8. ábra). 12–17 mm. Legnagyobb *Ampedus*-fajunk, mely fenyvesekben mindenfelé előfordul.
Ampedus sanguineus (Linnaeus, 1758) – vérvörös pattanó

Irodalom

- LAIBNER, S. (2000): Elateridae of the Czech and Slovak Republics. Elateridae Ěeské a Slovenské republiky. – Kabourek, Zlín, 292 pp.
- LESEIGNEUR, L. & MERTLIK, J. (2007): *Limonium minutus* (Linnaeus, 1758) et *Limonium poneli* nov. sp., deux espèces jumelles confondues sous un même nom (Coleoptera, Elateridae). – Bulletin mensuel de la Société linnéenne de Lyon 76 (7–8): 225–234.
- MERKL, O. (2006): New beetle species in the Hungarian fauna (Coleoptera). – Folia entomologica hungarica 67: 19–36.
- MERKL, O. & MERTLIK, J. (2005): Distributional notes and a checklist of click beetles (Coleoptera: Elateridae) from Hungary. – Folia entomologica hungarica 66: 63–80.
- MERKL, O. & NÉMETH, T. (2008): Notes on and further new species of the beetles in the Hungarian fauna (Coleoptera). – Folia entomologica hungarica 69: 165–172.
- NÉMETH, T. & MERKL, O. (2009): Rare saproxylic click beetles in Hungary: distributional records and notes on life history (Coleoptera: Elateridae). – Folia entomologica hungarica 70: megjelenés alatt.

NÉMETH Tamás
Magyar Természettudományi Múzeum
H–1088 BUDAPEST
Baross u. 13
email: nemeth@zoo.nhmus.hu
web: <http://www.nhmus.hu/ColeoColl/elaterodata>

MERKL Ottó
Magyar Természettudományi Múzeum
H–1088 BUDAPEST
Baross u. 13
email: merkl@zoo.nhmus.hu